

ΝΕΟΣ
ΕΛΛΗΝΟΜΗΜΩΝ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟΝ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΣΥΝΤΑΣΣΟΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ

ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ

ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩΝ

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

LIBRAIRIE ET IMPRIMERIE

CI-DEVANT

E. J. BRILL.

LEIDE — 1904.

Ε.γ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΣΥΜΜΙΚΤΑ

— **Τὸ ποίημα Θεοδώρου Προδρόμου εἰς εἰκονι-
σμένον τὸν βίον.** Ὡς πρώτη ἔκδοσις τοῦ ἀλληγορικοῦ τούτου ποι-
ήματος Θεοδώρου τοῦ Προδρόμου φέρεται παρὰ τῷ *Krumbacher*
(*Byzantinische Litteraturgeschichte* σ. 753. Ἑλλ. μεταφρ. **Σω-
τηριάδου** Τόμ. Β' σ. 707) ἢ τοῦ *La Porte du Theil* ἐν τοῖς
Notices et extraits de la Bibliothéque du Roi Τόμ. Η' (1810)
μῆρ. 6' σ. 191 κ. ἐ., ἐξ ἧς παρέλαβεν εἰτ' αὐτὸ ὁ *Migne* (*Pa-
trol. Graeca* Τόμ. ΡΑΓ' σ. 1419 κ. ἐ.). Ἀλλὰ τὸ ποίημα τοῦτο
εὔρηται ἐκδοσμένον τὸ πρῶτον ἐν βιβλίῳ ἐπιγραφομένῳ Γέρας εἰ-
μ' ὀνομάσειας σπάνιον τῶν σπουδαίων, | οὐκ ἂν ἀμάρτοις
δηλαδὴ τῆς ἀληθείας, φίλε, ὅπερ εἶδον ἐν τῇ Ἐθνικῇ βιβλιοθήκῃ
τῶν Παρισίων. Οὕτω καταλογάδην φέρεται ἐπὶ τοῦ βιβλίου ἢ ἐκ δύο
πολιτικῶν στίχων ἐπιγραφῆ. Δὲν φέρει δὲ τοῦτο χρονολογίαν καὶ τό-
πον ἐκτυπώσεως, ἀλλ' οὐχ ἤτταν εἶνε γνωστὸν, ὅτι ἐξετυπώθη τῷ
1519 ἐν Ῥώμῃ, ἐν τῷ ἑλληνικῷ κολλεγίῳ. Ἴδε *Legrand Bibliog-
raphie Hellénique . . . . aux XVe et XVIe siècles*. Τόμ. Α' σ.
166. Καὶ τὸ ποίημα δὲ τοῦ Προδρόμου εὔρηται ἐν αὐτῷ ἐκτετυ-
πωμένον καταλογάδην, καθ' ἃ καὶ ἄλλα στιχοιργήματα ἐν χρόνοις
ἀρχαιοτέροις. Προήρχετο δὲ τοῦτο ἐκ τοῦ ἔθους τῆς μιμήσεως τῶν
χειρογράφων, ἐν οἷς στίχοι ἐφέροντο καταλογάδην, ἢ ἐκ παρανοήσεως
τῶν μὴ διαγινωσκόντων τοὺς πρὸ αὐτῶν στίχους καὶ ἐκδιδόντων ὡς
πεζὸν λόγον. Ὁ δὲ *Legrand* ἐπανεκδοὺς τὸ ποιημάτιον ἐκ τούτου
τοῦ βιβλίου (ἐνθ' ἂν. σ. 167) ἐμέλισεν αὐτὸ ὀρθῶς εἰς στίχους.

— **Μονωδία Νικηφόρου τοῦ Βασιλάκη.** Ὑπὸ τοῦ *Coxe*
(*Catalogi codicum manuscriptorum Bibliothecae Bodleianae*
pars prima σ. 218), περιγράφοντος τὸν ἐν Ὁξωνίῳ κώδικα *Barocc.*

131 καταλέγεται ὡς περιουμένη ἐν φ. 179^a κ. ε. *Lamentatio fratris demortui, auctore Michaelē Choniata?* Ἄλλ' ὁ ὑπὸ τοῦ Coxe ἐρωτηματικῶς εἰς τὸν Ἀκομινᾶτον προσγραφόμενος οὗτος λόγος εἶνε ἢ τοῦ Νικηφόρου Βασιλάκη ἢ Μονωδία ἐπὶ τῷ φιλότατῳ αὐτοῦ ἀδελφῷ κυρ Κωνσταντίνῳ τῷ Βασιλάκῃ ἀναιρεθέντι ἐν τῷ Σικελικῷ πολέμῳ ἢ ὡς, ἐπιγράφεται ἐν τῷ κώδικι τοῦ Ἐσκουριάλου Υ'-Π-10. Πειθομένα δὲ περὶ τούτου παραβάλλοντες τὸ τέλος τοῦ λόγου ἐν τῷ Ὁξωνιακῷ κώδικι ἡμεῖς δὲ σὲ τὸν ὀφθαλμὸν ἐκκεκομμένοι, ὡς ἐν νυκτὶ καὶ βαθεῖ σκότῳ βιωσόμεθα τοῦ λοιποῦ τῷ πλείονι τῆς ψυχῆς πάλαι ἀποτεθνηκότες καὶ σκιαὶ ἀίσσοντες μόνον πρὸς τὸ τέλος τῆς μονωδίας ταύτης τὸ ἀναγραφόμενον ἐκ τοῦ περιέχοντος ταύτην κώδικος τοῦ Ἐσκουριάλου ἐν τῷ τοῦ *E. Miller Catalogue des mss. Grecs de la bibliothèque de l'Escorial* σ. 205. Μόνον δὲ παρὰ τῷ Miller ἀντὶ τῶν λέξεων καὶ σκιαὶ φέρεται σκαιὸν, πιθανῶς ἐκ παραναγνώσεως. Πράγματι δὲ καὶ ὁ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Ὁξωνίου περιεχόμενος λόγος, ὃν ἀνέγνων ἐπιτροχάδην τῷ 1876, ἀναφέρεται εἰς ἄνδρα πεσόντα ἐν πολέμῳ.

— **Σημειώματα περὶ τῶν Πατρῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως.** Ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 703 πολυμιγεῖ κώδικι τῆς ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὁρει μονῆς τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος περιέχονται σὺν τοῖς ἄλλοις κτ.σ. 371-2 καὶ ἀνυπόγραφα σημειώματα περὶ κτιρίων καὶ ἀγαλμάτων ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἅτινα δὲν εἶνε ἀνάξια λόγου ὡς συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἐν τῇ πόλει μνημείων. Εἶνε δὲ ταῦτα συντεταγμένα ἐπὶ τῇ βάσει τῶν Πατρῶν Κωνσταντινουπόλεως καὶ κατὰ μίμησιν αὐτῶν. Ἐλαβε δὲ ὑπ' ὄψιν πιθανῶς ὁ γράψας, ὃν ἀγνοοῦμεν ἀνώνυμον ὄντα, καὶ τὴν περιγραφὴν τοῦ *Gillius* (*De Constantino-
poleos topographia*) τὴν ἐκδοθεῖσαν ἐν Λουγδουνίῳ τῷ βαταβικῷ τῷ 1632. Ἄλλα καὶ ἰδιὰ τινα προσθέτει, οἷον περὶ τῆς μέχρι τῶν χρόνων καθ' οὓς ἐζη διασώσεως τοῦ κίονος, ἐφ' οὗ ὁ ἄνδρικός τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, ὅστις ἄλλως, ὡς γνωστόν, σώζεται μέχρι καὶ τῆς σήμερον, καὶ τὰ περὶ τῆς εἰς τζαμίον μεταβολῆς τοῦ ναοῦ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων. Παραμένει δ' ὁμως ἀγνωστόν, ἂν τὰ σημειώματα ταῦτα συντελέθησαν τὸ πρῶτον τελευτώντος τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος καὶ συμπεριλήφθησαν ὀλίγῳ ἀργότερον εἰς τὸν ἀρχομένου τοῦ δεκάτου ἐνάτου, πιθανῶς ἐν Μολδαβίᾳ, συμπηχθέντα τοῦτον κώδικα ἢ ἀντε-

γράφησαν ἐκ χειρογράφου ἀρχαιοτέρου. Φαίνεται δὲ μᾶλλον πιθανὸν τὸ πρῶτον, ἂν ὑποθέσωμεν, ὅτι τὰ μέχρι τοῦ 1786 ἐξικνούμενα χρονικά σημεῖωματα τὰ ἀμέσως ἐπόμενα εἰς τὰς ἐκ τῶν Πατρῶν σημειώσεις καὶ ἐκδοθέντα ὑπ' ἐμοῦ ἐν τῷ Καταλόγῳ τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ Ἁγίου Ὁρους κωδίκων συνετάχθησαν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἀνδρός¹. Τῶν δὲ σημειωμάτων ἐκείνων προηγούνται ἀμέσως, ἐπόμενα εἰς τὰς ἐκ τῶν Πατρῶν σημειώσεις, τὰς· Τὸ Βαλιδὲ τζαμισί, ἄλλως γενεὶ τζαμί καλούμενον εἶναι κτίριον τῆς σουλτάνας, συζύγου μὲν τοῦ σουλτάν Ἰμπραχίμη, μητρὸς δὲ τοῦ σουλτάν Μεχμέδ τετάρτου.

Ἐγούσι δὲ τὰ περὶ τῶν Πατρῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως σημειώματα ὧδε·

Δύο μεγάλαις πιάτζαις, καὶ ὡς εἶπεν θέατρα, εἶχεν ἡ Κωνσταντινούπολις· ἡ μίᾳ τετραγώνος καὶ ὠνομάζετο Αὐγουστῶν, ὅπου ἐπάνω εἰς μίαν στήλην ἦτον ὁ ἀνδριὰς τῆς ἁγίας Ἑλένης μητρὸς τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου· αὕτῃ ἡ πιάτζα ἔκειτο μεταξὺ τοῦ βασιλικοῦ καλατιοῦ καὶ τῆς Μεγάλης ἐκκλησίας.

Ἡ δευτέρα ἦτον κατὰ τὸ σχῆμα στρογγύλη, καὶ ἔκειτο κατὰ τὸ μέσον τῆς πόλεως, κεκοσμημένη μὲ πολλοὺς ἀνδριάντας καὶ κρήνας· ὁ μεγαλύτερος δὲ ὠραισμός αὐτῆς ἦτον ἡ περιφρήμη πορφυρᾷ κολόνα ὅπου ἤχθη ἀπὸ τὴν Ῥώμην, ἐφ' ἧς ἰδρυτο ὁ ἀνδριὰς τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ἑστεμμένου μὲ ἀκτίνας. Αὐτός ἦτον ἀγαλμα τοῦ Ἀπόλλωνος, καὶ τὸ εἶχον φέρη ἀπὸ τὸ Ἴλιον, καὶ ἄλλο δὲν ἔκαμαν, παρὰ τὸ ὄνομα μόνον ἤλλαξαν. Μέσα εἰς τοῦτον τὸν ἀνδριάντα περιέκλεισεν ὁ μέγας Κωνσταντίνος τεμάχιον τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ, καὶ ὑπὸ τῇ βάσει κατέθετο, ὡς λέγεται, πολλὰ ἅγια λείψανα. Εἰς μεγάλην εὐλάβειαν εἶχον αὐτὴν τὴν κολόναν, καὶ κάθε χρόνον τῇ αὐτῇ Σεπτεμβρίου, καθ' ἣν ἤρχετο (κῶδ. εἰρχετο) τότε τὸ νέον ἔτος, ὁ πατριάρχης μετὰ τοῦ κλήρου καὶ ὁ βασιλεὺς ὑπήγαιναν καὶ ἔκαμαν λιτανεῖαν. Ἐνα ἀνεμοστροφίλον ἀνέτραψε ταύτην τὴν κολόναν ἐπὶ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ αυτοκράτορος· μ' ὅλον τοῦτο ἔτι μέχρι τοῦδε σώζεται ἐν Κωνσταντινουπόλει, πλὴν πολλὰ συντεθλασμένη. Ἐνας περιηγητῆς, σοφὸς ἄνθρωπος, τὴν περιεργάσθη, καὶ ἀπὸ τὰς ἀναλογίας τοῦ σιζομένου μέρους αὐτῆς ἀπεφάσισεν, ὅτι ἀκολουθεῖ νὰ ἦτον τὸ ὕψος τῆς ὑπὲρ τοὺς ἐνενηκόντα (κῶδ. ἐννενηκόντα) γεωμετρικοὺς πόδας, χωρὶς τῆς βάσεως καὶ τῆς ἐπικεφαλίδος τῆς.

Τὸν ναὸν τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων περικαλλέστατον (κῶδ. περικαλέστατον) καὶ πολυτελέστατον, τὸν ὅποιον ἔκτισεν ὁ μέγας Κωνσταντίνος διὰ ταφὴν τῶν αυτοκρατόρων καὶ τῶν πατριάρχων, τὸν καθείλεν ὁ σουλτάν Μεχμεμέδης Φατίχης, καὶ ἔκτισε τὸ τζαμί του μὲ τὴν ὕλην τοῦ βηθίντος ναοῦ. Ἐν τούτῳ τῷ ναῷ ἐτάφη ὁ μέγας Κωνσταντίνος, ἀποθανὼν ἐν Νικοδημείᾳ ὅτε ἦγε τὸ 38' ἔτος τῆς ἡλικίας του, καὶ ἀχθεῖς εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ἐνας περικαιδευμένος περιηγητῆς Γάλλος ὀνόματι, ὅστις περιήρχετο (κῶδ. περιείρχετο) κατὰ τὸν 15' αἰῶνα, λέγει, ὅτι κλησίον τοῦ τόκου, ὅπου

¹ Τόμ. Β' σ. 323. Ἐν τῷ πρώτῳ τῶν σημειωμάτων τούτων τῷ ἀρχομένῳ τὸ τρίτον μέρος ἀντὶ τῆς λέξεως Ἑλλάδος γραπτίον βασιλείας.

ἦτον ὁ ναὸς τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων, τὸν εἶδεισαν ἕνα μνημεῖον τὸ ὅποιον ἦτον μία λάρναξ ἐκ πορφυροῦ λίθου λελατομημένη, καὶ ἔχουσα μῆκος μὲν δέκα πόδας, ὕψος δὲ σ. 372 πέντε || καὶ ἥμισυ. Ἡ λάρναξ αὕτη ἦτον κενή, καὶ τῷ εἶπον (λέγει) οἱ Ὀθωμανοὶ πῶς τοῦτο εἶναι ὁ τάφος τοῦ Κωνσταντίνου, καὶ ἡ ἱστορία διηγεῖται ὅτι κατετέθη ἐν μνηματι ἐκ πορφυρᾶς πέτρας λελατομημένῳ.

— **Βενετικὴ ἀπογραφὴ Ἡλιδοῦ.** Ἐν τῷ τόμῳ Commisarii del Regno di Morea 1688 a 1691. Domenico Gritti, Marin Michielli, Gerolamo Renier, sindici catasticatori τῷ ἐν τῷ κατὰ τὴν Βενετιανὴν Archivio di Stato (τῶν Φράρων) ἐν τῷ τμήματι Senato III (Secreta) ἀποκειμένῳ εἰς τὸ ὑπ' ἀρ. N° 13 sin 14. prima. ἀπὸ 5 Μαΐου 1689 S. N. ἐκ Γαστούνης ἔγγραφον τῶν συνδίκων καταστιχωτῶν εὐρηται συνημμένη ὑπ' ἀρ. 4 ἡ ἐξῆς ἀπογραφὴ τῶν δημοσίων οἰκῶν καὶ μαγαζιῶν τῆς περιοχῆς Χλουμουτζίου.

(Castel Tornese).

Laus deo 1689 Adi 30 April. S. N. Gastuni.

Nota delle Case e Boteghe di Publica ragione, essistenti nelli sottoscritti Luochi del Territorio di Castel Tornese.

	Case	Boteghe
Nella Fortezza di Castel Tornese	N° 22	—
Nel Borgo di detto Castelo.....	» 12	1
Gastuni.		
Nella Contrada di San Niccolò.....	» 16	—
Nella Contrada del Profeta Eliseo	» 19	3
Nella Contrada della Madona	» 69	22
Nella Contrada di SS. Quaranta	» 70	13
Nella Contrada di S. Michiel Arcangelo ..	» 43	—
Nella Contrada del Vescovato.....	» 55	—
Nelle sottoscritte Ville.		
Villa Andravida	» 38	—
Lechiena	» 22	4
Cavassilla di sopra.....	» 13	—
Cavassilla di sotto	» 34	1
Vartalameo	» 13	—
	N° 430	N° 44

Ἐν τῇ ἀπογραφῇ ταύτῃ εὐκόλως διαγινώσκονται πλὴν τοῦ Χλουμουτζίου καὶ τῆς Γαστούνης μετὰ τῶν διαφορῶν αὐτῆς συνοικιῶν αἱ

καὶ σήμερον τὸ αὐτὸ ὄνομα φέρουσαι κωμοπόλεις Ἀνδραβίδα καὶ Λεχαινὰ καὶ τὰ χωρία Καβάσιλα (Ἄνω καὶ Κάτω) καὶ Βαρβολομιό.

— Διορθώσεις εἰς Ἰωάννην τὸν Ἀντιοχέα. Εὐχαρίστως δημοσιεύω τὰς ὑπὸ τοῦ φίλου κ. Στεφάνου Ν. Δραγούμη σταλείσας μοι ἐκ Κηφισίας ὑπὸ ἡμερομηνίαν 2 Ἰουλίου διορθώσεις εἰς τὸ Ἀνέκδοτον ἀπόσπασμα Ἰωάννου τοῦ Ἀντιοχέως (Νέου Ἑλληνομνήμονος σ. 7—31). Σημειωτέον δὲ, ὅτι ἐν τοῖς κατωτέρω παρατιθεμένοις χωρίοις ἐν μὲν ἀγκύλαις περιλαμβάνονται αἱ ἀρχικαὶ ὑπ' ἐμοῦ συμπληρώσεις, διὰ παχέων δὲ γραμμάτων ἐντός ἢ ἐκτός παρενθέσεως ἐδηλώθησαν αἱ κατὰ διόρθωσιν τοῦ κ. Δραγούμη νέαι ἀναγνώσεις καὶ συμπληρώσεις.

«Σελ. 13 στ. 7-8: αὐτός τε τὸν βίον μεταλλάττει (τῆς προφητείας) τῆς Π[υθ]ίας ἐπ' αὐτῷ πληρωθείσης, ἥτις Ἀτάλῳ [τῷ] μεγάλῳ χρηστηριαζομένῳ προεφήτευσε τάδε.

Τοιαύτην ὑπαγορεύουσι τὴν συμπλήρωσιν καταδήλου χάσματος ἢ τε μετοχὴ πληρωθείσης καὶ τὸ ἐπόμενον προεφήτευσε. Αἴτιον δὲ τῆς κατὰ τὴν ἀντιγραφὴν ἐκπτώσεως τῶν νῦν παρεμβαλλομένων λέξεων ἢ ἐπανάληψις τοῦ αὐτοῦ ἄρθρου.

Σελ. 14 στ. 16: κατέλειπον ἀντὶ τοῦ ἀορίστου κατέλιπον, ὅπως συμφωνῇ μετὰ τοῦ ἡγουμένου ἀπεμκύνετο καὶ τοῦ ἐπομένου προσετίθεσαν.

Σελίδες 15 στ. 16-20 καὶ 16 στ. 1: Ἐπειδὴ γὰρ ἀπεχθῶς ἔχειν τὸν Μάριον ἤσθετο καὶ οὐκέτι προἰέμενον ἀφορμὰς πράξεων, ἀλλὰ ἐνιστάμενον αὐτοῦ τῇ αὐξήσει, Κατούλῳ προσένειμεν ἑαυτόν, ὑφ' [οὔ δὲ] μεγίστας τε καὶ ἐπιφανεστάτας πιστευόμενος πράξεις, εὐτυχῶν ἐν ἀπά[σαις] (σου) ἐπιτυχεστέραν τὴν ὑπ' αὐτῷ (δηλαδὴ τῷ Κατούλῳ) μοῖραν τῆς στρατιᾶς ἀπέφηνε.

Οὕτως ἴσως, — ἀφαιρουμένου τοῦ ὑπὸ τοῦ ἐκδότου πρὸ τοῦ εὐτυχῶν προστεθέντος συνδέσμου καί, — ἱπανορθοῦνται εἰς τὸ ἀρχικόν τὰ ἐν τῷ κώδικι ἀκατανόητα: ἐπὶ τὴν δευτέραν τῶν . . . των μοῖραν, ὧν ἕνεκα ὁ ἐκδότης διέγνω ὅτι τὸ χωρίον δεῖται δευ-

τίρων ρροντίδων. Πρβλ. τὰ μικρὸν ἀνωτέρω (σελ. 15 στ. 11-12) λεχθέντα: οἱ γε μὴν ὑπὸ τῷ Κατούλῳ ταττόμενοι ἐπιτυχέστερον ἐπεπράγισαν.

Σελ. 16 στ. 6-7: κατὰ τὴν αἰτίαν ταύτην ἀδοκίτω[ς βαρ]ύτατος ἀνήφθη πόλεμος.

Αἰτίαν ἀντι τοῦ ἀλλοκότου Ἰταλίαν, ἀποκαθιστωμένης οὕτω τῆς ἐννοίας εἰς τὴν καὶ ἄλλως νοσοῦσαν πρώτην τῆς παραγράφου περίοδον.

Αὐτ. στ. 8-11: Πικηνοὶ γὰρ καὶ Μάρσιοι καὶ Πελιγνοὶ... τότε πρὸς ἔλευθερίαν καὶ αὐτονομίαν ἐπιθυμέα ἀναφθέντες, ὑπὲρ τε τούτων Ῥωμαίοις ἀμφισβητεῖν ἀρχάμενοι, ὀλέθριόν τε καὶ πολλῶν καταστάντα κακῶν αἴτιον ἐξάγουσι πόλεμον.

Ὀλέθριόν τε ἀντι τοῦ κακῶς κειμένου ὀλεθρίων τε. — Ἐπιθυμία ἀναφθέντες ἀντι τοῦ ἀνευ μὲν ἐννοίας, κατ' ἀμφοτέρας δὲ τὰς πλευρὰς νοσοῦντος ἐπεθύμησαν ἀχθέντες. Πρβλ. τὸ ἐν σελ. 23 στ. 18: Οἱς ἀναφθεῖς ὁ Σύλλας ἐπεραιούτο κτλ.

Σελ. 17 στ. 6-10: Πέμπτῳ δὲ ἐνιαυτῷ (Λούκιος) Κορνήλιος Σύλλας ὑποκῦψαι Ῥωμαίοις τοὺς ἀποστάτας ἠνάγκασε πέρ[ας τε] ἐς τὸ παντελὲς τῆ κινήσει τῶν ὑπηκόων ἐπέθηκε, κατὰ τοῦτο πρῶτον ἀποδειχθεὶς ὕπατος. Ὡς γὰρ δὴ πρότερον, αὐ(τῷ νῦν) [Σύλλ(α)] κατὰ τόνδε τὸν πόλεμον ἄριστετα (βουλῆς ψήφῳ) ἐπονθήσαν.

Εἰς ἀποδοκίμασιν τῆς ὑπὸ τοῦ ἐκδότου γενομένης συμπληρώσεως τότε ἐν]τελὲς ἱκάρκει καὶ μόνος ὁ λόγος ὅτι εἰς τὸν συγγραφεῖα ἱλαχιστα ἀρίσκει ἢ πρὸ φωνήεντος ἀπάλειψις τοῦ τελικοῦ τῆς ἡγουμένης λέξεως φωνήεντος, ὡς δεικνύει ὅλον τὸ περισωθὲν κείμενον (δὲ ἄμα, δὲ ἄρα — δὲ οὐδὲ ἐν, δὲ ἐντεῦθεν, δὲ ἐνιστάμενον, δὲ ἐς τε, δὲ εἰς, δὲ ἐτελεύτων, — εἴτε ἄλλως — δὲ ὕστερον (ἀλλὰ καὶ δ' ὕστερον) — κατὰ ἀξίωσιν — ἀλλὰ ἐντεῦθεν — ὅτε ἱερὸς — ἐπὶ ὀλίγας κλπ.).

Τὰ δὲ τῆς διορθώσεως τοῦ δευτέρου χωρίου ἀρκούντως διασαφῶσιν ἀντιπαρατιθέμενα τὰ ἐν σ. 16 στ. 1-3, ἃ πρὸ μικροῦ γράφας ἔχει ἐν τῇ μνήμῃ ὁ συγγραφεὺς: Τοῦτο πέρασ τοῦ πρὸς Γερμα-

νοὺς ἐσχηκότος πολέμου, ἀμφοτέροις ἡ βουλὴ τοῖς ὑπάτοις ἐπινίκια καταγαγεῖν πομπὴν ἐψηφίσατο. Ὡς πρότερον τούτοις (Μαρίω καὶ Κατούλῳ, τούτῳ δὲ μάλιστα ἕνεκα τῶν εὐτυχῶν τοῦ Σύλλα πράξεων), αὐτῶ κατὰ τόνδε τὸν πόλεμον αὐτῷ τῷ Σύλλῳ ἰπονθήσαν ἀριστεία (θριαμβικὴ πομπή) ψηφισαμένης τῆς Βουλῆς.

Σελ. 19 στ. 18-19: φυγάδας θεελάσας· ἰκτὸς ἂν προτιμηθῇ ἢ διορθῶσαι τῆς ἐν ἀόριστῳ μετοχῆς εἰς ἐνεστώτα ὀριστικῆς οὕτω· φυγάδας δὲ ἐλαύνει.

Σελ. 20 στ. 17-19: εἶτε καὶ θυμῷ τὰ σκώματα [φέρων], ἃ δὴ πολλὰ κατὰ τε αὐτοῦ καὶ τῆς Μετέλλης, — ἀφίκτο γὰρ ἤδη αὐτὴ σὺν τοῖς παισὶ . . ., — ἐφυβρίζων καὶ κερτομῶν ὁ Ἄριστων (ἐπῆγεν).

Τὸ ἐπῆγεν (ἢ κατέχει ἢ κατασκεύαζεν) ζητεῖται ἐνταῦθα ὑπὸ τοῦ ἄνω κενοῦ, ὅπερ ὀρθῶς διέγνω ὁ ἐκδότης.

Σελ. 21 στ. 3-4: Πολλοὺς μὲν, ὀλίγοις δέ, ζῶντας δὲ τεθνηκόσι.

Καλῶς εἶχεν ὁ ἐξοβελισθεὶς πρῶτος δέ.

Σελ. 23 στ. 1: ἐνδιέτριψέ τε τῇ πόλει χρόνον τετὰ ἄντι τῆς κακῶς ἰχούσης γενικῆς.

Αὐτόθι στ. 4-5: τὰ ὑπὸ τοῦ Πλουτάρχου λεχθέντα (ἐν Βίῳ Σύλλα XXVI) ἔχουσιν ἀκριβῶς οὕτως· οὕπω τότε σαφῶς γνωριζόμενα τοῖς πολλοῖς. Εἰς ἀκριβεστέραν δὲ κατανόησιν τῶν ὑπὸ τοῦ Ἀντιοχίως προσιπαγομένων ἀλλὰ ἐντεῦθεν ἐς τὴν τῶν ἀνθρώπων ἐκφοιτήσαντα γινώσιν ἴδι ἐκτὸς τῶν ἰπειτα ὑπὸ Πλουτάρχου λεγομένων καὶ τὰ παρὰ Στράβωνι (ΙΓ' Α' 54) πλουσιώτερα, ἐξ ὧν παρέλαβε τὰ ἑαυτοῦ ὁ Πλούταρχος.

Σελ. 29 στ. 2-3: ἐγχειρίδιά τε αὐτοὺς ξίφη κομιζόμενους εἰσελθεῖν εἰς τὴν πόλιν προσέταξεν.

Ἄντι τοῦ ἀσυναρτήτου αὐτοὺς — κομιζόμενος. Ἡ ἄλλως αὐ-

τοῖς — κομιζομένοις ἐγχειρίδιά τινα εἰσελθεῖν εἰς τὴν πόλιν προσέταξεν.

Αὐτόθι στ. 5 : αὕτη δὲ ἀντί τε.

Αὐτόθι στ. 14 : ἐκ τῶν Πλουτάρχου μάλλον ἢ ἐκ τοῦ Πλουτάρχου.

Σελ. 30 στ. 22 - 23 : εἰς Βαβυλῶνα κατήχθησαν π(άλιν).

Σελ. 31 στ. 17 : Ἄλλ' ὁ μὲν Δομέτιος Βοῖετολίῳ συμπεσὼν ὑποστρατήγῳ τινὶ τοῦ Σερτωρίου διαφθείρεται (οὐ) μακρῷ προσπολεμήσας χρόνῳ. Οὕτω, κατὰ μετάθεσιν τοῦ ῥήματος μετὰ τὸ ὄνομα Σερτωρίου καὶ ἐπὶ προσθήκῃ τῆς προφανῶς ἔνεκα τῆς ὁμοιότητος τῆς εἰς οὐ καταλήξεως αὐτοῦ ὑπερπηδηθέντος ὑπὸ τοῦ ἀντιγραφίως συνδέσμου οὐ, διορθοῦται ἡ περίοδος εἰς τὸ ἀκριβὲς κατὰ τὰ ὑπὸ Πλουτάρχου (ἐν Βίῳ Σερτωρίου XII) ἱστορούμενα : α Δομέτιον δὲ Καλουσίον ἀνθύπατον ὄντα τῆς ἑτέρας Ἰβηρίας διὰ τοῦ ταμίου καταγωνισάμενος καὶ Θωράνιον, ἄλλον ἡγεμόνα τῶν ὑπὸ Ματίλλου πεμφθέντων, μετὰ δυνάμεως ἀνείλεν ». Ἴδε *Pauly - Wissowa Real - Encyclopaedie* ἐν λ. Domitius, ὑπ' ἀριθ. 44, σελ. 1423, ἴθθα καὶ τὰς ἄλλας πηγὰς : Aber noch ehe er sich mit seinem Collegem vereinigen konnte, wurde er am Flusse Anas von L. Hirtuleius dem Quaestor des Sertorius plötzlich angegriffen und vollständig geschlagen, wobei er selbst umkam.

— **Καὶ πάλιν ἡ ἐπισκοπὴ Λοπαδίου.** Ὁ φίλος κ. Γ. Ζολώτας ἐπέστειλέ μοι ἐκ Χίου τῇ 10 Σεπτεμβρίου 1904 τὴν ἐξῆς ἐπιστολήν, ἣν, ἀφιχθεῖσαν ἐν καθυστερήσει, καταχωρίζω ἐνταῦθα πρὸς συμπλήρωσιν τῶν γραφέντων ἐν σ. 373 κ. ἐ. τοῦ Νέου Ἑλληνομνημονος.

α Ἐπανορθῶν προχείρως τῇ 7 παρελθόντος μηνὸς τὰ πρότερον γεγραμμένα περὶ τούτου κατὰ τὰς γνωστὰς Τάξεις τῶν Μητροπόλεων κτλ., ἰδήλου ὅτι αὐτὸς εἶχον ἤδη σημειώσῃ ἀρχιεπισκοπῶν Λοπαδίου Ἱερόθεον, συνυπογεγραμμένον μετ' ἄλλων ἀρχιερέων κατὰ Σβρίον 1346 ἐν πράξει δημόσιον ἰχούση χαρακτῆρα. Συγχρόνως ἤκαζον κατ'επισπευσμένως ὅτι ἡ ἀρχιεπισκοπὴ αὕτη θὰ ἐγένετο πρῶ-

καίρως ἢ τιμῆς ἕνεκα τοῦ Λοπαδίου, πολίσματος λαβόντος ὄνομα καὶ σπουδαιότητα ἤδη ἀπὸ τοῦ ΙΒ' αἰῶνος, ἢ πρὸς τιμὴν τοῦ γενομένου ἀρχιεπισκόπου Λοπαδίου, καὶ ὑπισχνούμην ὅτι θὰ ἐξετάσω ἄλλοτε κάλλιον τὸ πρᾶγμα.

α' Ἐκτελών τὴν ὑπόσχεσιν τάχιστα λαμβάνω πληρεστέρας τινὰς εἰδήσεις ἀπὸ σημειωμάτων πάλιν, τὰς ἐπομένας :

α' Ἐν τοῖς ὑπὸ Miklosich καὶ Müller δημοσιευθεῖσι Κωδικίοις τῶν συνοδικῶν παρασημειώσεων ἀναφέρονται ἀρχιεπίσκοποι Λοπαδίου οἱ ἰκόμενοι κατὰ τοὺς παρεμφαινομένους χρόνους. — Ἐν σελ. 118 τοῦ Α' Τόμου ὁ Λοπαδίου Ἀντίοχος συνιδρύει ἐν τῇ Πατριαρχικῇ συνόδῳ ἐν Νυμφαίῳ τῇ 31 Μαρτίου 1256 μετὰ τοῦ πατριάρχου Ἀρσενίου καὶ ἄλλων 18 ἀρχιερέων. Ἡ πράξις, ἐν ἣ ἀναφέρεται, παλαιότερα οὔσα, καταχωρίζεται μετ' ἄλλων τινῶν ἀρχαιοτέρων ἔτι ὡς μαρτυρικὴ περὶ ὑποθέσεως τῆς μητροπόλεως Μυτιλήνης, κρινομένης ἐν τῇ συνόδῳ κατὰ τὸ 1324 — Ἐν σελ. 6 τοῦ αὐτοῦ Τόμου ὁ ταπεινὸς ἀρχιεπίσκοπος Λοπαδίου καὶ Μελιτουπόλεως Ἰωαννίκιος συνυπογράφει πράξιν συνοδικὴν 1 Ἰουλίου 1315 μετὰ τοῦ Πατριάρχου Ἰωάννου τοῦ Γλυκίος καὶ 16 Μητροπολιτῶν καὶ 4 ἄλλων ἀρχιεπισκόπων. — Ἐν σελ. 14 τοῦ αὐτοῦ, ὑπογράφεται ὁ αὐτὸς Λοπαδίου Ἰωαννίκιος ἐν πράξει συνοδικῇ Σεβρίου 1315. — Ἐν σελ. 19 αὐτ. συμνημονεύεται μετὰ τῶν ἄλλων συνέδρων καὶ ὁ Λοπαδίου, ὁ αὐτὸς Ἰωαννίκιος ἀναμφιβόλως, ἐν πράξει συνοδικῇ ἀχρονολογήτῃ, γενομένῃ δ' ὅμως ἐξ ἀπαντος ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ ἔτους 1315. — Ἐν σελ. 128 αὐτόθι, ἐν πράξει Σεβρίου 1322 περὶ τῶν ἱκανῶν νὰ συνδράμωσι χρηματικῶς τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ μητροπόλεων καὶ ἀρχιεπισκοπικῶν τάσσεται καὶ ἀρχιεπισκοπὴ Λοπαδίου ὡς ἱκανὴ νὰ συνεισφέρῃ κατ' ἐνιαυτὸν ὑπέρπυρα εἴκοσι τέσσαρα. — Ἐν σελ. 144 αὐτόθι, ἐν πράξει Σεβρίου 1327, συμνημονεύεται ὡς συνεδρεύων καὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος Λοπαδίου, ὁ Ἱερόθεος βεβαίως, ὅστις ἀρχιεπισκοπεῖ μετὰ ἔν καὶ ἡμῖς ἔτος, ὡς κατωτέρω. — Ἐν σελ. 147 αὐτόθι, μνημονεύεται ὡς συνεδρεύων τῇ συνόδῳ καὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος Λοπαδίου καὶ πρόεδρος Γαρέλλης Ἱερόθεος ἐν πράξει Φεβρουαρίου 1329. — Ἐν σελ. 164 αὐτόθι, ἐν πράξει τῆς 6 Ἀπριλίου 1331, μνημονεύεται συνεδρεύων ὁ αὐτὸς ἀρχιεπίσκοπος Λοπαδίου καὶ Γαρέλλης Ἱερόθεος. —

Ὁ αὐτὸς οὗτος ὡς Λοπαδίου μόνον, οὐχὶ δὲ καὶ ὡς πρόεδρος Γκρέλλης ὑπογράφει καὶ τὴν κατὰ Ἰωάννου τοῦ Καλέκα ἀναφορὰν μηνὶ Σεβρίου 1346, ὃ ἐστὶν ἡ ἀρχιερατεία του παρτάθη ἄχρι τοῦ ἔτους τούτου τοῦλάχιστον.

Ὅπως ἡ ἀρχιεπισκοπὴ Λοπαδίου ἐμφανίζεται, κατὰ τὰς ἐμοὶ ἄχρι νῦν γνωστὰς πηγὰς, τὸ πρῶτον ἐν ἔτει 1256 καὶ τὸ ὕστατον ἐν ἔτει 1346. Συγχρόνως ἡ ἀρχιεπισκοπὴ αὕτη φέρει ἐν ἔτει 1315 καὶ προσηγορίαν ἑτέραν, τὴν τῆς Μελιτουπόλεως, ἣτις ἦτο ἀρχαία ἰδιώνυμος ἐπισκοπὴ τῆς Μητροπόλεως Κυζίκου, μνημονευομένη ἐν ἀπάσαις σχεδὸν ταῖς Τάξεσι τῶν μητροπόλεων κτλ. ἔχουσα τὸ ὄνομα ἐκ τῆς ἑγγυτάτω τοῦ Λοπαδίου ἀρχαίας Μιλητοπόλεως. Ἐκ τούτου δύναται τις νὰ εἰκάσῃ ὅτι τιμηθέντος πολιτικῶς τοῦ Λοπαδίου ἐπὶ τῶν Κομνηνῶν προσετέθη τὸ πρῶτον καὶ τούτου τὸ ὄνομα εἰς τὴν προσηγορίαν τῆς ἐπισκοπῆς τῆς Μιλητοπόλεως (Μελιτουπόλεως), ἐνίοτε δὲ καὶ Λιτουπόλεως ἐν ταῖς Τάξεσιν ὕστερον δὲ καὶ ἐπεκράτησεν ὅλως, μάλιστα δ' ἀπὸ τῶν ἐν Νικαίᾳ βασιλέων ἡμῶν, ὁπότε καὶ εἰς ἀρχιεπισκοπὴν θὰ ἐτιμήθη, διότι τὸ Λοπαδίον εἶχε μείζον ὄνομα ἤδη. Πιστεύω δὲ ὅτι ἀπὸ τῆς ὑπ' Ὀθωμανῶν καταλήψεως τῆς Βιθυνίας καὶ τῆς Μυσίας, ἐπομένως καὶ τοῦ Λοπαδίου, ἐξέλειπεν ἐπὶ χώρας ἡ ἐπισκοπὴ καὶ ἀρχιεπισκοπὴ Λοπαδίου, καὶ ὅτι τοῦτο εἶχεν ἤδη συμβῆναι ἐπὶ τοῦ Ἱεροθέου, ὅστις διὰ τοῦτο ἐγένετο καὶ πρόεδρος Γαρέλλης, ὁποῖος φαίνεται ἀνωτέρω ἐν ἔτει 1329, διότι ἐστερήθη τῆς καθ'αυτὸ ἐπαρχίας του. Τοῦτο ἐγένετο καὶ εἰς ἄλλους ἀρχιερεῖς κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους τῆς ἐπιδρομῆς τῶν ἀσιατικῶν ἡμῶν χωρῶν, τοῦτ' ἐστὶ τὸ νὰ λαμβάνωσι προεδρικῶς λόγῳ ἐπιδόσεως ἐπαρχίας ἐλευθέρας οἱ ἀρχιερεῖς οἱ ἀποστερούμενοι τὰς οἰκείας ὑπὸ τῆς ξένης κατακτήσεως. Πιστεύω δ' ὅτι ὁ Ἱερόθεος ὑπῆρξεν ὁ ὕπατος ἀρχιεπίσκοπος Λοπαδίου, διατηρήσας τὸν τίτλον τούτον ἐφ' ὅσον ἐζῆσεν, ἤγουν καὶ πέρα τοῦ 1346, ἂν ἐζῆσε καὶ πέρα τοῦ χρόνου τούτου. — Ἐννοεῖται δὲ ὅτι ταῦτα ἰσχυρίζομαι καθ' ἃς ἔχω ἄχρι σήμερον εἰδήσεις ἐγώ. Πιθανώτατα θὰ εὐρίσκωνται ἢ θὰ εὐρεθῶσι καὶ ἄλλαι ».

— **Παρετυμολογία τοῦ ὀνόματος τῶν Ὠρεῶν.** Ὁ ἐν Ἀλμυρῷ Ἡπειρώτης κ. Ἀστ. Ἀλέξανδρος ἀνεκοίνωσέ μοι, ὅτι οἱ ἐπιχώριοι τῶν Ὠρεῶν προφέρουσι τὸ ὄνομα Ὠρέους, οἱ δ' ἐν αὐ-

τοῖς ἀπαιδευτότεροι γράφουσιν Ὁραίους. Ἐρωτώμενοι δὲ πόθεν τὸ ὄνομα παρετυμολογοῦσιν αὐτὸ λέγοντες, ὅτι τὸ χωρίον ὀνομάζεται οὕτω, διότι αἱ τόποι μας εἶνε ὠραῖοι ».

— **Ἡ ἐκ κνίδης πλακοῦς.** Πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ἐν σ. 231 τοῦ Νέου Ἑλληνομνήμονος γραφέντων περὶ τῆς χρήσεως τῆς κνίδης ἐν Ἑλλάδι ὡς φυτοῦ ἰδωδίου ὁ αὐτὸς κ. Ἀλέξανδρος γράφει μοι τάδε· «Εἰς τὰ ὄρεινά μέρη, τὰ τῆς Θεσσαλίας τοῦλάχιστον καὶ Ἡπείρου, ὧν τὰς συνηθείας γινώσκω, παρασκευάζουσι τὴν κνίδην οὕτω πως. Κατὰ τὸν καιρὸν τῆς βλαστήσεως συλλέγουσι τὰ τρυφερά φύλλα, ἀπορρίπτοντες τὰ τραχέα, καὶ ἀπλοῦσιν αὐτὰ πρὸς ἡλίαν ἢ ξηραίνουσιν ἐντὸς κλιβάνου. Μετὰ δὲ τὴν ὀπωγήποτε τελείαν ἀποξηρανσιν θρυμματίζουσι τὰ ξηραθέντα φύλλα διὰ τῶν χειρῶν εἰς βαθμὸν, ὥστε κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον νὰ λαμβάνωσι τὰ τεμάχια τὸ μέγεθος τοῦ σίτου. Ἀποθηκεύουσι δὲ ταῦτα διὰ τὸν χειμῶνα, ὅτε εἰς τὰ ὄρεινά μέρη εἶνε ἀδύνατος ἡ βλάστησις τῶν λαχάνων, καὶ χρησιμοποιοῦσι πρὸς κατασκευὴν πλακοῦντος (πήττας) ἐκ τῶν οὕτω καλουμένων στεγνῶν. Εἶνε δὲ ὁ πλακοῦς οὗτος λίαν εὐγεστός ὑπερβάλλον κατὰ τοῦτο τὰ νωπὰ λάχανα ».

— **Ἡ Γοργοπήκοος ἐν Σικελίᾳ.** Ὁ συνάδελφος κ. Παῦλος Καρολίδης, ἀναπερόμενος εἰς τὰ ἐν σ. 328 κ. ἐ. τοῦ Νέου Ἑλληνομνήμονος γραφέντα περὶ τῆς Παναγίας Γοργοπηκόου, ἀνεκοίνωσέ μοι τὰ ἑξῆς· «Ἐν τῇ βορειοδυτικῇ Σικελίᾳ, ἰδίως ἐν τῇ Ἀλβανοελληνικῇ ἐπιχωριάζει σφόδρα ἡ λατρεία τῆς Madonna d'Udienza ἥτοι Παναγίας Ἐπηκόου. Τὸ ὄνομα τοῦτο εἶνε ἄγνωστον ἐν τῇ λοιπῇ Ἰταλίᾳ. Οἱ Ἑλληνοαλβανοὶ ἱερεῖς μοὶ εἶπον, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ὑποτεθῆ, ὅτι διὰ τῶν Ἑλληνοαλβανῶν ἦλθεν ἡ Madonna d'Udienza εἰς τὴν Σικελίαν, ἀλλ' ὅτι εἶνε λείψανον Βυζαντινὸν καὶ ὅτι ἔχει τὴν ἀρχὴν ἐκ τινος ἐν τῇ βορειοδυτικῇ Σικελίᾳ πόλεως Βυζαντινῆς καὶ ὅτι ἐν αὐτῇ ὑπάρχει ἐτι νῦν εἰκὼν τῆς Παναγίας Βυζαντινῆς τέχνης μετ' ἐπιγραφῆς Ἑλληνικῆς λεγούσης Γοργοπηκόου. Madonna d'Udienza εἶνε προδήλως μετάφρασις τοῦ Ἐπήκοος, Γοργοπήκοος ».

— **Τὸ ὄνομα Λαχανοδράκων.** Ὁ ἐν Βασιλαυίᾳ κ. Κάρολος de Boor ἔγραψέ μοι τῇ 12 Νοεμβρίου τάδε· «Ὁ ὑφ' ὑμῶν ἐν σ. 236 κ. ἐ. τοῦ Νέου Ἑλληνομνήμονος ἐπανορθωθείς τύπος τοῦ

ὄνοματος Λαχανοδράκων εὐρίσκεται πράγματι οὕτως ὀρθῶς ἔχων ἐν τῷ Βιενναίῳ κώδικι *Historicus Graecus XXXV*. Ἐν δὲ τῷ Κοισλιανῷ κώδικι [136] φέρεται λαχανοδρα = λαχανοδράσης. Ἄλλως δ' ἡ προσθήκη αὕτη εὐρήται ἐν μόνοις τοῖς δυοῖν τούτοις χειρογράφοις τοῦ Σκυλίτζη, καθ' ἃ καὶ πολλαὶ τῶν ὑπὸ τοῦ Bekker ἐκ τοῦ κώδικος C (Coislinianus) ἀνεκρινωθεισῶν προσθηκῶν. Εἶνε δὲ τὰ τσαυτὰ σημειώματα παρασελίδια γραφέντα ὑπὸ λογίου ἀναγνώστου ἐν τῇ ῥα τοῦ ἀρχετύπου τῶν δύο κωδίκων καὶ ἐξ αὐτῆς παρερρήσαντα εἰς τὸ κείμενον ».

— Διορθώσεις εἰς ἀρχαίας ἐπιγραφάς. Ὁ φίλος συνάδελφος κ. Χρῆστος Τσουντας ἀνεκοίνωσέ μοι τὰς ἐξῆς διορθώσεις εἰς τὴν ἐν τῷ Γ' τεύχει τοῦ Νέου Ἑλληνομνήμωνος σ. 277 ὑπ' ἀρ. 1' ἀνείκδοτον ἐπιγραφὴν· στ. 3 ἀντὶ τοῦ ἦν γραπτέον εἶεν· στ. 4 τὸ δοίξεσθ' τοῦ χειρογράφου διορθωτέον εἰς δίξεσθ'.